

Hayvan Deneyleri

18 10 2009

Günden güne binlerce hayvan kimya ve ilaç sanayiinin laboratuvarlarında, yüksek okul ve araştırma enstitülerinde acı çekiyor ve – sözde bizim yararımız için. Buna karşın acı çekebilen canlılar üzerinde yapılan deneyler etik değil, hayvan deneyleri insan hastalıklarının araştırma ve tedavi etmek için uygun yöntemler de değildir. Deneylerde kaç hayvan ve hangi hayvan türleri kullanılıyor?

Günden güne binlerce hayvan kimya ve ilaç sanayiinin laboratuvarlarında, yüksek okul ve araştırma enstitülerinde acı çekiyor ve – sözde bizim yararımız için. Buna karşın acı çekebilen canlılar üzerinde yapılan deneyler etik değil, hayvan deneyleri insan hastalıklarının araştırma ve tedavi etmek için uygun yöntemler de değildir.

Deneylerde kaç hayvan ve hangi hayvan türleri kullanılıyor?

Büyük farkla en çok fareler ve sıçanlar araştırma amaçlı öldürülüyor. Resmi verilere göre bunlar toplam yüzde 72'yi teşkil ediyor. Zamanla tavşanlar, kobaylar, hamsterlar, tavuklar, balıklar, kurbağalar, domuzlar, sığırlar, koyunlar, köpekler, kediler ve maymunlar da kullanılmaya başlanılan ölçüm cihazları yerine kullanılmaktalar.

Alman ekonomi bakanlığının verilerine göre 1997 yılına kadar araştırma amaçlı öldürülen omurgalı hayvanların sayısı azalmış. Verilerin toplanmaya başladığı 1989 yılından sonra, hayvanların sayısı 2,6 milyondan 1,5 milyona geriledi. Ondan sonra bu rakam yeniden yükseldi. 2001 yılında 2,1 milyon hayvan araştırmalarda acı çekmiş ve ölmüş olmalı.

2000 yılında daha öncesine göre çok daha fazla hayvan deneyi yapılan alanı kapsayan yeni bir hayvan deneyi bildirim kararname yürürlüğe girdi. Buna göre artık ağı maddesi denemesi, organ çıkartma ve bilimsel amaçlı öldürmenin de adı anılan istatistik kayıtlama büyük bir başarıdır sunsa da, deneylerle ilgili olarak “tüketilen” hayvanların sayısı hakkında sadece spekülasyon yapılabilir. Çünkü daha yetiştirme ve “depolama” sırasında sözde artık olarak bir çok hayvan öldürülüyor ya da esas deneyden önce bakım ya da taşıma sırasında ölüyor. Yine aynı şekilde istatistiklerde, öğrencilerin eğitimden ölen hayvanlar gibi, gen tekniği dönüştürülmüş soyların oluşturmalarına hizmet edenler de bulunmamaktadır. Salyangozlar, böcekler gibi omurgasız hayvanlar da hiç sayılmamaktadır.

Hangi alanlarda hayvan deneyleri yapılıyor?

1. İlaç araştırmaları ve kimya sanayii

Deney hayvanlarının yüzde 44'ü ilaç ve kimya sanayinde kullanılmaktadır. Hayvanlar üzerinde sadece yeni ilaçlar değil, aynı zamanda kimyasal maddeler, deterjanlar, temizlik maddeleri, bağımlılık yapıcı maddeler, hastalık arttırıcılar, gıda maddeleri, gazlar, asitler, yağlar vb. de denenmektedir. İnsanla ilişkisi olabilecek, herhangi bir biçimdeki her şeyin olası en zarar verici etkileri öncelikle hayvan deneylerinde sınımlanmaktadır, bunların başında:

Zehirlilik (toksikite)

Anne karnındaki tohumu verdiği hasar (Teratojenite)

Kalıtsal hasar (Mutajenite)

Kansere yol açıp (Kanserojenite)

gelmektedir. Her ürüne göre başka testler de uygulanmaktadır, örn. tahrip edici ve yakıcı özellikler, balıklara karşı zehirlilik ve yönelik hasar verici etkiler.

Buna karşın bu “sakıncasızlık sınımlarının” tüketiciye vaadedilen güvenceyi sağlamadığı gösterilmiştir. Sürekli insana zarar veren, hatta sıklıkla yıkıcı etkiler gösteren ilaçlar ve başka ürünler piyasadan kaldırılmaktadır. Gerek insanlar ve hayvanlar, gerekse de farklı hayvan türleri arasında dayanıklılık ve etki bakımından olduğu kadar, maddelerin alınıp, dağılıp ve atılıp bakımından da temel farklılıklar vardır. Hiç bir zaman insanın bir tıbbi maddeye bir deney hayvanıyla aynı şekilde tepki vermesi veya deney hayvanının insanla aynı tepkiyi göstereceği güvenilir bir şekilde ileri sürülemez. Hayvanlar üzerindeki deneylerin sonuçları insanlara uyarlanamaz.

2. Temel araştırmalar

Temel araştırmalar büyük oranda amaçsızdır, kısmen de insan vücuduna ait normal ve hastalıklı süreçlerin bilgisinin artırılması için yapılır.

süreçlerin daha iyi anlaşılmasıyla ilgilidir. İnsan hastalıklarının semptomlarını yaratmak için, hayvanlar yapay biçimde hastalanarak bir inme yaratmak için beyne giden kan akışı kesilir, ya da hayvana bir tümör ekilir.

Bu sözde "hayvan modelleri" insan hastalardaki karmaşık hastalık ve tedavi süreçleriyle eşitlenebilir değildir. Beslenme, yaşam alışkanlıkları, bağımlılık yapıcı maddelerin kullanılması, zarar verici çevre etkileri, stres, psikolojik ve sosyal faktörler gibi hastalık oluşumunun önemli noktaları göz ardı edilir. Hayvanlarla yapılan çalışmaların sonuçları bu yüzden yanlış ve yanıltıcıdır. Olgusal olarak hayvan deneyi yönelimli bilim, onlarca yıllık araştırma ve bir çok milyonlarca hayvan kullanımına rağmen kanser, kalp-damar hastalıkları, şeker hastalığı ve romatizma gibi yaygın hastalıkların hastalıkları yenememiştir.

3. Gen tekniği

Gen tekniği alanında da hayvanlar "kullanılır". Öncelikle gen tekniği yöntemleriyle kalıtım maddeleri değiştirilir. Bu durumda bu başarısız olduğundan bu şekilde dönüştürülmüş bir çok hayvan daha anne karnında ölür, ya da sakat gelişmiş olarak gelir. Gen dönüşümüne tabi tutulmuş fareler ve sıçanlar, örn. kansere, alzheimera ya da romatizmaya yakalanmak zorundadır. Üzerlerinde hastalık araştırılır ve insanlar için terapiler geliştirilir. Her şeyden önce ekonomik nedenlerle gen dönüşümlü domuzlar "kullanım hayvanları" olarak daha hızlı büyümek ve daha iri olmak zorundadır. Domuzlar ayrıca gelecekte insanların "organ bağışlayıcıları" olarak dâhil edilmektedir. Hayvan organlarının insan bağışıklık sistemi tarafından reddedilmesini engellemek için domuzlar gen dönüşümüne tabi tutulmaktadır. Tavşanlar, keçiler ve inekler "bioreaktörler" olarak sütlerinde insan proteini üretmek zorundadır. Bu ilaçların üretiminde ve gıda maddesi tamamlayıcıları olarak kullanılmak istenmektedir.

Gen dönüşümlü hayvanlarla yapılan deneylerin sonuçları da sadece bu hayvanların tepkileri üzerine bir şeyler söyleyebilir. İnsan bir kehanet mümkün değildir. Hayvan organlarının insanlara transplantasyonu ayrıca hastalık yapıcı maddelerin aktarımı riski taşımaktadır. Yeni ve insan için tehlikeli salgın hastalıkların patlaması ise bu durumda ihtimal dâhil bırakılmaz.

4. Kozmetik

Hiçbir Alman yasası kozmetik ürünler için hayvan deneylerini öngörmez. Hatta hayvan koruma yasası sonal ürünlerin test edilmesini temelde yasaklar. Buna karşın hala daha, kozmetik ürünlerin bileşenleri olabilecek yeni maddeler için vahşi deneyler düzenlenmektedir genellikle de tavşanlar ve kemirgenler üzerinde. Bu maddeler zehirlilik, deri ve göz tahripleri, deri alerjilerine yol açma, kalıtsal bozukluğa ve kansere neden olan özellikler bakımından test edilir.

Buna karşın hayvan deneyleri bu maddelerin insan üzerindeki etkisi konusunda güvenilir öngörülere izin vermez. Daha pimdiden, uluslararası olarak büyük oranda halen kabul görmemiş olmakla birlikte, hayvan deneyleri olmaksızın sonuç verebilen test yöntemleri mevcuttur. 2009 yılında hayvanlar üzerinde test edilmiş kozmetik ürünlerin AB'ye ithali yasaklanacak. Ancak bunun güzellik ürünleri için hayvan eziyetine son noktayı koyup koymayacağı tartışmalıdır. AB, eğer o tarihe kadar uluslar arası kabul görmüş hayvan deneyinden başka test yöntemlerinin yeterince hazır olmaması halinde, yasakların daha ileri bir tarihe ertelenebileceği gibi küçük bir arka kapıyı açık bırakmakta.

5. Yüksek öğrenim /eğitim

Bir çok alman yüksek okulunda biyoloji, tıp ve veterinerlik öğrencileri eğitimleri kapsamında hayvan deneylerine katılmak, ya da önceden öldürülmüş hayvanları tekerlemek zorunda. Bu deneyler sadece teorik ders materyalinin canlandırılmasına hizmet etmekte.

Daha pimdiden bir çok üniversitede ders materyalini hayvan deneyinden çok daha anlaşılır hale getiren ve ayrıca etik olarak da kabul edilebilir, hayvan deneyinden başka ders yöntemleri uygulanmakta.

6. Diğer alanlar

Apuların ve serumların yapısında hayvanlara, örn. hastalık yapıcı maddeler bürünge edilir. Bir süre sonra kanları alınır, ya da kazanımı için öldürülürler. Kanlarından antikor elde edilir. Apuların her bir "Charge" (üretim birimi) bir çok hayvan deneyi edilir. Böylelikle herbiri farklı yoğunlukta aynı maddesi ve sonuçta da kendisine karşı apuların koruma sağlayacağı hastalık yapıcı edilmemiş fare grupları elde edilir. Çok az apulanmış ya da hiç apulanmamış fareler enfeksiyon nedeniyle acı çekerek ölür. Virüsler ve parazitler hayvanlarda "depolanır". Böylece örneğin yapayan domuzlarda araştırmalar için uygun mide bağırsak solucanları elde edilir. Belirli zaman aralıklarıyla ev sahibi hayvanlar öldürülür ve yenilerine hastalık bulaştırılır. Kan emici uyular da sakırgalarının beslenmesi için bu parazitler hayvanların derilerine yerleştirilir.

Yine kuduz virüsü gibi bazı hastalık yapıcıların tanınması için hayvan deneyleri yapılmıştır.

Yüzyon çözücü maddelerin, ameliyat materyalinin, apuların, atep çıkarıcı maddelere karşı ilaçların rutin kontrolleri için de tavşanlar kullanılır.

Neden Hayvan Deneyleri Yapılıyor?

1. Tüketicilerde yeni kimyasal ve tıbbi ürünlere yönelik bir güven ve güvenlik duygusu uyandırmak gerekir. Hayvan deneyleri

böylece bir Alibi fonksiyonu gösterir: Malların gerçekte olmayan sakıncasızlığına yansıtır.

2. Yılaş yasasından Deterjan ve temizlik maddeleri yasasına kadar yaklaşık 20 alman yasası ve kararnamesi ile yaklaşık 20 A yönergesi hayvan deneylerini öngörür.

3. Hayvan deneyleri ilaç üreticisinin riskini sağlama alır. Böylece istenmeyen yan etkiler gibi olaylarda, eğer uygun deneysel çalışmaları yerine getirilirse tutuklanmaz.

4. Akademik ünvan almak için hayvan deneyleri modadır. Birçok deney bilimsel merak, araştırmacı güdüsü ya da önem kazandı hırsından dolayı yapılır. Pan ve beref için bilimsel dergilere mümkün olduğunca çok yayın verme baskısı bir çok araştırmacı deney yönergelerine yönelir.

5. Alışkanlık ve rutin de aynı şekilde hayvan deneylerinin yanlış yoluna yönelir.

6. Bütün bir sanayi hayvan deneyleriyle yapar ve kar eder. Yetiştiriciler, satıcılar, yem üreticileri, kafes ve donatı yapımcıları, bilimciler, enstitüler vs. Hepsi için hayvanların acıları ve ölümleri çingırdayan paralara dönüşür.

Hukuki Temeller Nedir?

Hayvan koruma yasasının birinci maddesine göre hayvanlar “Mitgeschöpfe” (bizimle ortak yaratılmışlar) dir. Onlara mantıklı bir neden olmaksızın ağrı, acı ya da zarar vermek yasaktır. Buna karşın bu yüce sözler bir kaç paragraf sonra saçmalıda ulaşır. “Mantıklı neden” olarak insanın herhangi bir faydasıyla ilgili olan herşey kabul edilir. 7. paragrafa göre hayvanlara hastalıkların önlenmesi, tanınması ya da tedavi edilmesi, çevre tehditlerinin tanınması, madde ve ürünlerin sakıncalarının test edilmesi için ve temel araştırmalar kapsamında ağrı, acı ya da zarar verilebilir. Yani: Pratikte dđpünülebilir hayvan deneyleri iznilidir. Hayvan koruma yasasının hayvan deneyleri bakımından gözönünde tuttuğu kimi sınırlamalar da (örneğin kabul edilebilirlik) bugüne kadar uygulanmamış, sonuçta anayasada güvence altına alınmış araştırma ve öğrenim özgürlüğü edilmidir. Bu yüzden 2002 yılında hayvan hakları yasasının anayasa güvencesine alınması en azından araştırma ve öğrenim hayvan korumayı terazinin farklı kefelerine koymak açısından belirleyici bir adımdır. Bu yasal yeniliğin pratikte ne getireceğini beklemek gerekiyor.

Hayvan deneyi olmadan olmaz mı?

Hayvan deneyinden bağışık araştırma alanında son yıllarda büyük ilerlemeler kaydedildi. Bugün bir çok “In-vitro” yöntemler, “deney tüpünde” testler var. Bunlar sonuç geçerli ve tekrarlanabilir, ama aynı zamanda masrafsız ve sıklıkla hayvan deneylerinden bile daha ucuz. Yeni ilaçlar günümüzde “bilgisayarda” geliştirilebilir ve mesela ameliyatlardan elde edilmiş insan hücre ve doku kültürleri üzerinde test edilebilirler. Kalıtsal bozuklukların test edilmesinde bakteri kültürleri uygundur. Kimyasalların ve kozmetik ürünlerin deri tahrip edici özellikleri yapay deride test edilebilir. Yışlardaki çıkarıcı maddelerin ve abıların araştırmasında bugün artık insan kanıyla yapılan bir test bulunmaktadır. Gelişmiş bilgisayar yeni maddelerin farmakolojik etkilerini önceden kestirmeye olanak vermektedir. Böylece uygun olmayan maddeler en başından hayvan deneylerinde kullanılmayacaktır. Biyoloji, tıp ve veterinerlik öğrencileri fizyolojik ilışkileri filmlerle, bilgisayar simülasyonlarıyla ya da acısız öz deneyimlerle öğrenebilirler. Bu yöntemlerin bazıları pimdiden kullanılmaktadır, diğerleri benimsenmeyi ve kabul edilmeyi beklemektedir.

Hayvan deneyleri dönemi sona ermeli

Hayvanlar sevinci ve acıyı, ağrıyı ve korkuyu ve diğer duyguları insanlar gibi hissedebilirler. İnsan biddeti ve keyfiyeti önünde korunmaya yönelik temel bir hakka sahiptirler. Hayvan deneyleri bu nedenle etik olarak haklı çıkarılamaz.

Ayrıca hayvan deneylerinin sonuçları insanlara aktarılamaz. Yeni bir ilacın ya da bir kimyasal maddenin insanda nasıl bir etki yaratacağı, hayvan deneylerine dayanarak gerekli güvenlikte tespit edilemez. Ancak bir madde insana verildikten sonra insanın hayvanla benzer bir tepki verip vermediğiyle ilgili bir şeyler söylenebilir.

Hayvan Hakları İçin İnsanlar – Hayvan Deneyi Karşıtları Federal Birliği bu yüzden hayvan deneylerini etik, tıbbi ve yöntemsel nedenlerle reddediyor. Hayvan deneyleri yanlış yoldur ve kaldırılmalıdır. Halihazırda kullanılan hayvan deneylerinin bağışık test yöntemleri tıbbi ilerlemenin “hayvan kullanımı” olmadan da garantili olduğunu göstermektedir. Bunun olasılıklar sonuna kadar araştırılmamıştır. Araştırmanın bu türü geleceğe giden yolu göstermektedir, hayvan deneylerinin olmaması geleceğe.

Dr. Corina Gericke